

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 P 261135 21 Rev
Dana,16.08.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Biljane Majkić Marinković i Biljane Tomić, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice S.M.1, iz B. koju zastupa punomoćnik S.M.2., advokat iz B., protiv tužene T.D.1 iz B., koju zastupa punomoćnik T.D.2., advokat iz B., vrijednost predmeta spora 32.000,00 KM, radi utvrđenja, odlučujući o reviziji tužiteljice izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 261135 20 GŽ od 14.12.2020. godine, na sjednici vijeća održanoj dana 16.08.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 261135 17 P od 22.05.2020. godine, odbijeni su tužbeni zahtjevi tužiteljice kojim je tražila:

da se utvrdi na osnovu zajedničkog sticanja u zajednici života i rada s D.V., pravo svojine i posjeda u korist tužiteljice sa dijelom 1/2 na dvosobnom stanu u B., u Ulici ..., stan broj 11, tlocrtne površine 49,96 m², mansarda, kao vanknjižnoj imovini, u stambeno-poslovnom objektu spratnosti Po+P+2+M sa galerijom, lociranom na zemljištu označenom kao k.č. broj 135/18, upisanom u z.k. ul. broj 24 k.o. SP B., što po novom stanju katastarskog operata odgovara nekretnini označenoj kao k.č. broj 32/12 upisanoj u l.n. broj 1663 k.o. B., kao i pripadajući srazmjerni dio zajedničkih dijelova zgrade i uređaja zgrade koji služe zgradi kao cjelini kao i zemljište ispod zgrade, koja nekretnina je kupljena kao vanknjižno vlasništvo, po osnovu ugovora o kupoprodaji stana zaključenim kod notara G.G., pod brojem OPU-..., od dana 21. oktobra 2016. godine.

da se izdvoji iz zaostavštine ostavioca D.V., rođenog dana ... 1961. godine, a preminulog dana ... 2017.godine, ½ dijela na dvosobnom stanu u B.L., u Ulici ..., stan broj 11, tlocrtne površine 49,96 m², mansarada, kao vanknjižnoj imovini, u stambeno-poslovnom objektu spratnosti P0+P+2+M sa galerijom, lociranom na zemljištu označenom kao k.č. broj 135/18, upisanom u z.k. ul. broj 24 k.o. SP B., što po novom stanju katastarskog operata odgovara nekretnini označenoj kao k.č. broj 32/12 upisanoj u l.n. broj 1663 k.o. B., kao i pripadajući srazmjerni dio zajedničkih dijelova zgrade i uređaja zgrade koji služe zgradi kao cjelina kao i zemljište ispod zgrade.

da se naloži tuženoj to priznati i trpjeti da se tužiteljica, temeljem ove presude uknjiži kao vlasnik i posjednik na dvosobnom stanu u B.L. u Ulici ..., stan broj 11, tlocrtne površine 49,96 m², mansarada, kao vanknjižnoj imovini, u stambeno-poslovnom objektu spratnosti P0+P+2+M sa galerijom, lociranom na zemljištu označenom kao k.č. br.135/18, upisanom u

z.k. uložak br. 24 k.o. SP B., što po novom stajnu katastarskog operata odgovara nekretnini označenoj kao k.č. br. 32/12 upisanoj u list nepokretnosti broj 1663 k.o. B., kao i pripadajući srazmjerni dio zajedničkih dijelova zgrade i uređaja zgrade koji služe zgradi kao cjelina kao i zemljište ispod zgrade, sa pripadajućim srazmjernim dijelom, sve u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti presude.

Obavezana je tužiteljica da tuženoj nadoknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 6.844,50 KM, u roku od 30 dana od dana donošenja presude.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 261135 20 Gž od 14.12.2020. godine, žalba tužiteljice je odbijena i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 261135 17 P od 22.05.2020. godine potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužiteljice za naknadu troškova žalbenog postupka u iznosu od 2.125,00 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužiteljica zbog povreda odredbi parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se drugostepena presuda preinači ili da se ukine.

U odgovoru na reviziju tužena tvrdi da revizija nije osnovana i predlaže da se odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužiteljice da se utvrdi da je na osnovu zajedničkog sticanja u zajednici života i rada sa sada pokojnim D.V. stekla pravo svojine sa 1/2 dijela na dvosobnom stanu bliže označenim u izreci prvostepene presude, zahtjev da se iz zaostavštine ostavioca D.V. izdvoji 1/2 dijela na ovom stanu, te zahtjev da se obaveže tužena trpjeti da se tužiteljica upiše kao vlasnik i posjednik na stanu koji je predmet spora u javnim registrima.

Ocjenom provedenih dokaza utvrđeno je da je V.D. umro dana 28.03.2017. godine, te da je V. od 1985. godine do svoje smrti bio u braku sa D.B., a njihov brak je prestao smrću V. U ovom braku je rođeno jedno dijete, ovdje tužena. V. ima još jedno dijete, sina D. koji je rođen u emotivnoj vezi sa drugom ženom. V. i B.D. nisu živjeli zajedno od 1995. godine. Iza D.V. je proveden ostavinski postupak u kojem su učestvovali njegovi zakonski nasljednici supruga i dvoje djece i za zakonsku nasljednicu na predmetnom stanu proglašena je tužena pravosnažnim rješenjem o nasljeđivanju notara M.R. broj

Utvrđeno je da su tužiteljica i V.D. živjeli zajedno u stanu u Ulici ..., u periodu od januara 2002. godine do decembra 2011. godine. Tužiteljica je u vrijeme kad počela živjeti sa V. znala da je oženjen, rekao joj je da ne živi sa ženom od 1995. godine i da je razvod u toku. Tužena je za vrijeme dok je tužiteljica živjela sa V. posjećivala oca.

V.D. je kod nadležnog organa uprave Grada B. od 2001. godine vodio postupak radi prenosa stanarskog prava na ovom stanu, a nakon smrti ranijeg nosioca stanarskog prava B.D., koji je otac V., te je taj zahtjev odbijen. U parničnom postupku koji je V.D., kao tužilac, vodio protiv tuženog Grad B., donesena je pravosnažna presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 037847 04 P od 25.05.2010. godine, kojom je utvrđeno je da V.D. ima pravo trajnog i nesmetanog korišćenja stana (stanarsko parvo) na stanu u Ulici ... V.D. je na osnovu označene presude zaključio ugovor o zakupu ovog stana sa Gradom B., te je zaključio Ugovor o otkupu stana broj ... od 10.10.2011. godine, kojim je otkupio stan u Ulici Utvrđeno je

da je V.D., Z.M., prodao garažu koja se nalazi u Ulici ..., za iznos od 8.000,00 KM, na osnovu kupoprodajnog ugovora broj ... od 15.08.2006. godine.

V.D. je stan u Ulici ... zamjenio za stan na ..., na temelju Ugovora o razmjeni stanova broj ... od 12.01.2012. godine, koji je zaključen između D.B. i A.B., s jedne strane i V.D. i B.D. s druge strane. V. je prilikom razmjene ovih stanova od B. dobio i iznos od 15.000,00 KM, zbog položajne pogodnosti stana koji je on dao u zamjenu. Utvrđeno je da je tužiteljica sa V.D. živjela u stanu na ... od decembra 2011. godine do 2016. godine.

V.D. je 2016. godine prodao stan na ..., na temelju Ugovora o kupoprodaji stana broj ... od 15.08.2016. godine, koji je zaključen između D.V. i D.B., kao prodavaca, i kupca J.V. Stan je prodan za iznos od 100.000,00 KM.

Utvrđeno je da je dana 21.10.2016. godine kod notara G.G. zaključen Ugovor o kupoprodaji stana broj ... od 21.10.2016. godine, između G.I., kao prodavca, i D.V., kao kupca, da je predmet kupoprodaje dvosoban stan u B., Ulica ... stan broj 11, da je kupoprodajna cijena 64.000,00 KM, a da je prema članu 3. ugovora cjelokupnu cijenu kupac isplatio prodavcu prije potpisivanja ugovora i da je stupio u posjed predmetnog stana prije zaključenja ugovora.

Tužiteljica je sa V.D. živjela u stanu koji je kupljen označenom ugovoru i koji stan je predmet ovog spora. Prema iskazu tužiteljice ovaj stan kupljen od novca dobijenog prodajom stana na ... i to 50.000,00 KM, a preostali dio je isplaćen novcem koji su tužiteljica i V. D. pozajmili od Z.T. Tužiteljica je vodila kafić R. i to do 2003 godine, od 2003. godine je kafić prestao sa radom i tužiteljica je bila nezaposlena do 2016. godine kada je počela raditi u B.. Tužiteljica se u vrijeme dok nije bila zaposlena bavila poslovima čišćenja stubišta od kojih je ostvarivala zaradu. Tužiteljici su pomagali njeni roditelji dajući joj hranu koju su proizvodili u seoskom porodičnom domaćinstvu, te su joj dali novac u iznosu od 4.000,00 KM za otkup stana u..., te iznos od 3.000,00 KM kada su bili u stanu na V. bio zaposlen u T. do 2014. godine i da je ostvarivao platu od 1.000,00 KM, a radni odnos je raskinuo i dobio otpremninu od 45.000,00 KM do 50.000,00 KM. Prema iskazu tužiteljice u vrijeme kad se kupovao predmetni stan ona se sa V. dogovorila da je to njihov zajednički stan i da će njoj pripasti jedna polovina, a njemu druga, bez obzira što nije takav ugovor zaključen.

Prema iskazu tužene i svjedokinje B.D., majke tužene, stan je u cjelosti isplaćen od novca koji je dobijen prodajom stana na ...

Ocjenom iskaza svjedoka P.M., koji je brat tužiteljice, utvrđeno je da su 2016. godine tužiteljica i V. našli povoljan stan i da im je nedostajalo novca za kupovinu istog u iznosu od 15.000,00 KM, te da su taj iznos u 8. ili 9. mjesecu 2016. godine, posudili od T.Z., koji je poslodavac svjedoka. Prema tvrdnji ovog svjedoka tužiteljica i V. prodali su svoj stan ispod S. (stan na ...). Nikada nije vidio nikakav dokument iz koga bi se vidjelo da je njegova sestra bila vlasnik odnosno suvlasnik bilo kog stana.

Ocjenom iskaza svjedoka Z.T. utvrđeno je da je svjedok od brata tužiteljice, koji je zaposlen kod njega, saznao da su tužiteljici bili potrebni novci da kupi stan u B. Novac u iznosu od 15.000,00 KM bez kamata je posudio tužiteljici i V. sa rokom vraćanja od 4 godine. Novci su mu vraćeni kako je bilo i dogovoreno. Nije mu poznato da li je navedeni novac upotrijebljen za kupovinu stana ili za nabavku namještaja.

Na prednjem utvrđenju prvostepeni sud temelji zaključak da zajednica života između tužiteljice i V.D. nije vanbračna zajednica u smislu odredbe člana 12. Porodičnog zakona („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 54/02, 41/08 i 63/14, u daljem tekstu: PZ), a to iz razloga jer je D.V. bio u braku B.D. sve do svoje smrti, pa da slijedom toga nema mjesta zaključku da je predmetni stan zajednička imovina stečena u vanbračnoj zajednici. Nadalje je prvostepeni sud zaključio da je predmetni stan kupljen od novca koji je V.D. stekao prodajom stana na ... koji predstavlja njegovu posebnu imovinu, da tužiteljica svojim iskazom i iskazima svjedoka P.M. i Z.T. nije dokazala svoju tvrdnju o tome da je stan kupljen zajedničkim novčanim sretstvima. Prema stanovištu prvostepenog suda iskaz tužiteljice u dijelu kojim navodi da je sa V.D. postigla dogovor o zajedničkom sticanju stana i da njoj pripada ½ stana nije potvrđen drugim izvedenim dokazima. Iz navedenih razloga odbijeni su zahtjevi tužiteljice.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i zaključke prvostepenog suda te je žalbu tužiteljice odbio i potvrdio prvostepenu presudu. Drugostepeni sud je još naveo da je tužiteljica prema činjeničnim navodima tužbe tražila utvrđenje zajedničke imovine u toku trajanja vanbračne zajednice i da je zaključak prvostepenog suda o nepostojanju vambračne zajednice koja vodi zajedničkom sticanju utemeljen na pravilnoj primjeni materijalnog prava odredbi člana 12. i člana 284. PZ.

Nižestepene odluke su pravilne iz slijedećih razloga.

Zajednička svojina ima više oblika sa različitom sadržinom zbog toga su Zakonom o stvarnim pravima („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 124/08, 3/09, 58/09, 95/11, 60/15 i 18/16) regulisana njena osnovna i zajednička obilježja, dok se pojedini odnosi, svojstveni određenom obliku zajedničke svojine regulisani posebnim zakonima. Zajednička svojina može nastati na dva osnovna načina, po zakonu i na temelju ugovora. Osnovna pretpostavka za nastanak zajedničke svojine po zakonu je lično - pravna veza između najmanje dva lica (bračna zajednica, vambračna zajednica, porodična zajednica, naslijednička zajednica).

Životna i ekonomska zajednica muškarca i žene koja prelazi okvire prijateljskog i podstanarskog odnosa (kako to tvrdi revizija) suštinski predstavlja vanbračnu zajednicu. U činjeničnim navodima predmetne tužbe je istaknuto da je tužiteljica sa V.D. živjela u vanbračnoj zajednici, pa je suprotno tvrdnji revizije, pravilan zaključak drugostepenog suda da je sporni pravni odnos valjalo raspraviti primjenom odredbi PZ.

Odredbom člana 12. stav 1. PZ propisano je da je zajednica žene i muškarca koja nije pravno uređena na način propisan ovim zakonom (vanbračna zajednica) izjednačena je sa bračnom u pogledu prava na međusobno izdržavanje i drugih imovinsko – pravnih odnosa, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom.

Prema odredbi člana 284. PZ imovina stečena radom lica u vanbračnoj zajednici koja je trajala duže vrijeme smatra se njihovom zajedničkom imovinom (stav 1.). Kod diobe imovine iz predhodnog stava se primjenjuju odredbe o diobi zajedničke imovine bračnih supružnika (stav 2.).

Prema odredbi člana 31. PZ brak se ne može zaključiti dok drugi brak ne prestane.

U ovom postupku utvrđeno da su tužiteljica i V.D. živjeli zajedno od 2002. godine do njegove smrti, da je tužiteljica znala da je on oženjen i da ima dijete iz tog braka. V. je održavao lične odnose kako sa kćerkom tako i sa suprugom B. (njegova supruga učestvovala je u zaključenju ugovora o zamjeni stanova i ugovora o prodaji stana).

Vanbračna zajednica koja je u smislu PZ izjednačena sa bračnom zajednicom i vodi zajedničkom sticanju imovine je samo ona zajednica koju čine vanbračni drugovi od kojih ni jedan nije u braku. To iz razloga jer je odredbom člana 31. PZ bračnost propisana kao bračna smetnja, pa s obzirom da je po odredbi člana 12. stav 1. PZ u pogledu sticanja zajedničke imovine vanbračna zajednica izjednačena sa bračnom pod uslovima i na način propisan PZ, to i za vanbračnu zajednicu važi negativna pretpostavka propisana odredbom člana 31. PZ.

Prema tome emotivna i ekonomska zajednica života u kojoj su živjeli tužiteljica i V.D. nije vanbračna zajednica koja vodi zajedničkom sticanju imovine u smislu odredbe člana 284. PZ u vezi sa članom 12. stav 1. PZ, jer je V.D. za vrijeme zajedničkog života sa tužiteljicom i sve do svoje smrti bio u braku, kako su to pravilno zaključili nižestepeni sudovi.

Zajednička svojina se može steći na temelju ugovora najmanje dva lica kojim su se sporazumjeli da će uložiti svoj rad i imovinu radi postizanja zajedničkog cilja (ugovor o ortakluku). Ovaj ugovor je konsenzualni što znači da nastaje saglasnim izjavama volje ugovarača.

Činjenični navodi tužbe su deficitarni u pogledu činjenica o zaključenju ugovora o zajedničkom sticanju u smislu pravila o teretu tvrdnje iz odredbe člana 7. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP). Nižestepeni sudovi su ocjenili dio iskaza tužiteljica u kojem je prilikom saslušanja u svojstvu parnične stranke iznijela tvrdnju da su se ona i V.D., u vrijeme kupovine stana, dogovorili da je predmetni stan njihov zajednički stan i da njoj pripada 1/2 stana. Ovaj dio iskaza tuželjice, prema pravilnom zaključku nižestepenih sudova, nije potvrđen drugim izvedenim dokazima, odnosno iskazima svjedoka P.M. i Z. T., na koje ukazuje revizija, pa ovdje nisu ispunjeni materijalno pravni uslovi za zaključak da je predmetni stan zajednička svojina tužiteljice i V.D. stečena na osnovu ugovora (sporazuma) o zajedničkom sticanju.

Iza V.D. proveden je ostavinski postupak u kojem su učestvovali njegovi zakonski nasljednici supruga B.D. i djeca. Predmetna tužba tužiteljice, prema činjeničnim navodima tužbe kojima je sud u postupku vezan u smislu odredbe člana 7. stav 2. ZPP, nije nasljedno - pravna već stvarno - pravna tužba. Zbog toga sadržaj odredbe člana 24. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 1/09, 55/09, 91/16, 28/19 i 82/19), na koju se poziva revizija i osporava B.D. pravo na nasljeđe, nije relevantan materijalno pravni propis za odluku o predmetnim tužbenim zahtjevima tužiteljice.

Ulaganje rada i sredstava od strane lica koja nisu u bračnoj, vanbračnoj ili porodičnoj zajednici, bez ugovora o sticanju prava svojine, predstavlja ulaganje u tuđu imovinu i po materijalnom pravu nije osnov za isticanje stvarno pravnog zahtjeva. Shodno tome ostali revizioni prigovori kojim se ukazuje na ekonomski i finasijski doprinos tužiteljice u funkcionisanju i održavanju zajedničkog života sa V.D. nisu od značaja za presuđenje u ovoj pravnoj stvari.

Nižestepeni sudovi su ocjenili sve izvedene dokaze pojedinačno i u međusobnoj vezi saglasno odredbi člana 8. i člana 123. stav 2. ZPP. Obrazloženje nižestepenih odluka sadrži razloge o činjenicama koje su relevantne za odluku o predmetim tužbenim zahtjevima, pa nije osnovana tvrdnja revizije da su nižestepene presude zahvaćene povredom odredbe člana 191. stav 4. ZPP.

Iz navedenih razloga odlučeno je kao u izreci, a na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Tačnost otpravka ovjerava
rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić